

DE BURGERSCHAPSWET

(augustus 2021)

3. Het onderwijs bevordert **actief burgerschap** en **sociale cohesie** op **doelgerichte** en **samenhangende** wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

- **a.** het bijbrengen van **respect** voor en **kennis** van de **basiswaarden** van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens
- **b.** het ontwikkelen van de **sociale** en **maatschappelijke competenties** die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving.

3a. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een **schoolcultuur** die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, en creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met deze waarden.

SOCIALE COHESIE

'De onzichtbare lijm van de samenleving'

Een theoretisch raamwerk

Schiefer en Van der Noll (2017) omschrijven in hun **publicatie** sociale cohesie als 'een veelzijdig en geleidelijk fenomeen dat de kwaliteit van collectieve saamhorigheid aanleent'. Zij onderscheiden hierbij **3 essentiële kenmerken**:

1. DE KWALITEIT VAN DE SOCIALE RELATIES

Dit betreft de wisselwerking tussen een groep en zijn individuele leden en in welke mate de groep aantrekkelijk genoeg is om bij te willen horen. Het **sociale netwerk** is hier een onderdeel van, waarbij het gaat om de kwaliteit en kwantiteit van sociale interacties tussen leden van de groep. Zo gaat het in de klas om de relaties tussen leerlingen onderling en de relaties tussen leerlingen en de leerkracht. **Vertrouwen** in elkaar is hierbij een essentieel onderdeel. Dit houdt in dat gedrag van medeleerlingen, leraren en ander onderwijspersoneel voorspelbaar is. Vertrouwen versterkt samenwerking en verbondenheid met de groep. **Acceptatie** en **tolerantie** van verschillende sociaaleconomische en cultureel-etnische groepen binnen de klas zijn belangrijke aspecten van sociale relaties. Leraren zijn waardevol op dit gebied, niet alleen door wat ze leerlingen leren en vertellen over diversiteit, maar ook door hun eigen houding en de persoonlijke relatie die zij nastreven met hun leerlingen. Tot slot bepaalt **actieve deelname** van leerlingen aan bijbehorende groepsprocessen mede de kwaliteit van sociale relaties.

2. IDENTIFICATIE MET DE GEMEENSCHAP/ GROEP

Dit refereert aan het begrip **verbondenheid**. Om psychologische redenen is het belangrijk dat individuen zich aan een groep binden en een gevoel van verbondenheid ontwikkelen. Individuen die zich opgenomen en aanvaard voelen binnen een gemeenschap ervaren positieve emoties, zoals geluk, tevredenheid en rust, terwijl gevoelens van afwijzing of uitsluiting kunnen leiden tot vaak intense negatieve gevoelens van angst, depressie of eenzaamheid. Het gebrek aan verbondenheid wordt ook geassocieerd met het hebben van psychische en lichamelijke aandoeningen en een breed scala aan gedragsproblemen. Schoolverbondenheid houdt in dat leerlingen zich gehecht voelen aan school. Verbondenheid aan school komt o.a. tot uiting in leerlingen die waarde hechten aan schoolprestaties, zich gedragen volgens de schoolregels en die initiatief tonen op werkgebied.

3. ORIËNTATIE OP HET ALGEMEEN WELZIJN

Dit behelst gevoelens van **gedeelde verantwoordelijkheid** voor het algemeen welbevinden van alle groepsleden en de naleving van sociale regels en orde "Welbevinden betekent dat een leerling zich thuis voelt, zichzelf kan zijn en zich emotioneel veilig voelt". Emoties kunnen de schoolbetrokkenheid, werkhouding en schoolprestaties van leerlingen vergemakkelijken of belemmeren. School heeft dus een belangrijke taak om leerlingen niet enkel cognitief te ontwikkelen, maar ook sociaal en emotioneel. In Nederland is sinds 1 augustus 2015 wettelijk bepaald dat scholen zorg moeten dragen voor de sociale veiligheid van leerlingen. Een school is veilig als 'de sociale, psychische en fysieke veiligheid van studenten niet door handelingen van een ander wordt aangetast'. Scholen zijn verplicht dit te monitoren, maar zijn vrij om er zelf een eigen invulling aan te geven.